

17

Kertomus kaivauksesta Mikkelin pitäjän Moision Latokallion polttokalmistossa, joka sijaitsee 4,2 km kaakonpuoleiseen etelään Mikkelin kaupungin kirkosta ja 800 m länteen Saimaasta (taloud. kartan mukaan) ja jonka ylioppilas Esko Sarasmo suoritti virkamatkalla 11-15. 7. -39, apulaisena ajalla 11-14.7. maisteri Sirkka Ojala. Kertomukseen liittyy 9 karttaa ja 8 valokuvaa.

Ks. myös: J. Ailion kertomusta tarkastuksesta kysymyksessä olevalla paikalla 9. 7. 31 (2 karttaa ja 2 valokuvaa) sekä E. Sarasmon selostusta kaivauksesta 7. 8. -38 kaivauskertomuksessa ja stipendikertomuksessa "Mikkelin ja Juvan seutujen kiinteitä muinaisjäännöksiä" (2 karttaa ja 3 valokuvaa).

Löydöt: Kirves, keihäänkärki ja padan sanko Suur-Savon Museossa, KM. 10874:1-19, 10884:1-9, 11070:1-109.

Kaivausvalokuvat: lev. n:o 8072-73, filmit n:o 11799-801, lev. n:o 14005-13.

Latokallio sijaitsee 1,5 km Tuukkalan kalmistosta pohjoiseen peltoaukeaman keskellä n. 250 m Moision kartanosta, nykyisestä Piirimielisairaalaan etelään. Kallio on 7 m korkea, 50 x 40 m laajuinen loivahkokytkäinen ja tasalakinen. Sen sivut ovat yleensä paljaat tai vain heikosti sammaloituneet lukuunottamatta loivaa alaosaa, joka on humusmaan ja ruohoturpeen peittämää. Tasaishekkolla kallion laella kasvaa joitakin puita ja kaakkoispuolen alava reunaosa on tiuhan lepikon hallussa. Kallion kahtapuolta on kaksi suurta latoa, joista se nähtävästi on saanut nimensä.

Kaivauksen aihe: V. 1928 alennettaessa kalliota kiertävää viljelystietä löytyi keihäänkärki, kirves ja kattilansanka, joiden johdosta tohtori Ailio v. 1931 kävi paikkaa tarkastamassa. Hän tapasi vain rautakautiseksi kodanpohjaksi arvelemansa kiviladelman. Stipendiaattimatalla elokuussa 1938 kävin minäkin tutustumassa I kaivauspaikkaan, ja tutkiessani kallion aluetta löysin sen kupeelta alue -10884: polttohaudan, jonka tutkin. Se sisälsi miehen hautausjäämistöä. 1-9.

Paikan laajempaan tutkimiseen ei minulla sillä kertaa ollut tilaisuutta. Kaivajanani ollut Moision työmies Arvi Seppäläinen sittemmin oma-alotteisesti ryhtyi kallion reunoja lapioimaan löytäen kilvenkupuran ja viikatteen (10874:l-2). Isännöitsijä R. Mennander toimitti ne museoon, ja löytäjä sai palkkion. Innolla Seppäläinen nyt jatkoi penkomistaan, joiden tulokset myös toimitettiin museoon. Vaikka Seppäläistä oli kielletty enempää kaivelemasta, jatkoi hän "tutkimuksiaan" selittäen jälkeensä, että kaivauskiellot koskivat vain entisiä kohtia. Tuloksena olikin, että kun kalmistoa tultiin tutkimaan, melkein kaikki hautausalueet jo olivat suurimmaksi osaksi pengotut ja kaivaus sai useimmiten vain jälkitarkastuksen lunteen. Kuitenkin voitiin löydösten sijainti ja hautausten laatu jokseenkin tyydyttävästi selvittää.

II Kaivausalue avattiin 6 m pohjoiseen I kaivauksen paikasta. Löydösalue 11070:l-37. oli aivan kallion juurella, sen keskustana oli n. 1,5 x 5 m laaja 40 cm syvä kalliopolveke. Ennen kaivausta se oli kokonaan maan täyttämä ja nurmettanut. Keskeltä kalliokoloa Seppäläinen oli kääntänyt ja tarkastanut 1,5 m läpimittaisen alueen. Irtokiviä hautauspaikalla oli vain muutama, Ne olivat nyt pienenä rykelmänä pengotulla alueella.

Löydöksistä oli erillisenä ryhmänä ruudussa A:II maan täyttämässä kapeassa kalliokolon pohjukassa:

2 kpl. rautaniittiä	11070:2-3
rautakulkunen	:4
silmäneula	:5

Löytöpaikalla oli nokipitoista ja hiilensirujakin sisältänyttä humusmaata 20 - 30 cm vahvalta turve mukaanluettuna. Nokea oli niin runsaasti, että sitä oli liettynyt laikkuina alle olleeseen soraankin.

Pengotulta alueelta löytyi:

sulanut pronssiesine	11070:8
pronssilevyn paloja 2 (astiasta?)	:6,9
rautakiila	:10
kapean rautavanteen paloja 7	:1, 11-12

Maa oli nokipitoista ja joitakin suurehkoja poltetun luun paloja oli siinä harvakseltaan. Esineet lienevät olleet matalalla, 11070:6 oli ruohoturpeessa.

Pergotun kohdan luoteispuolelta oli n. 1,5 m läpimittaiselta, nyt kylläkin täydellisesti nurmettuneelta alueelta, aikaisemmin ehkäpä tien teossa leikattu turvetta. Siltä kohtaa ruuduista C I-II löytyi:

rautainen väkänuolenkärki	11070:13
rautanaula	:15
rautavannetta 1 pala	:18

Kaivausalueen keskustana olevan kalliokolon ulkopuolelta luiskalta kallion seinämältä C - D:II:sta tulivat:

kuolaimet	11070:14
ohutta rautavarrasta 2 palaa (nauloja?)	:16
rautarengas	:17
hopeinen hihnanhela	:23
saviastian pala	:25

11070:13-15, 18 löytöpaikoilla humusmaata oli vain 6 - 10 cm, alla oli joko kallio tai puhdas punaruskea sora. Esineet olivat vain 2,5 - 5 cm maanpinnasta uudessa turpeessa. Heti pinnasta lähtien siinä oli runsaasti hiilensiruja ja jokunen luun pala. 11070:16-17 vaiheilla oli maakerros kallion päällä 6 - 10 cm paksu, ja esineet olivat sen alla kalliota vasten. Mullassa oli nokea ja siru luuta. 11070:14, 23, 25 olivat myös kallion pinnalla 4 - 10 cm paksun nokipitoisen turpeen alla. 11070:14-17 alueeltakin tuli vain yksi siru luuta. Mahdollisesti tältäkin kohdalta oli aikaisemmin viilletty pintaturvetta ohuemaksi.

Kaivausalueen loput löydökset olivat kalliokolossa D - E-ruudussa:

pronssilevyn paloja 20 kpl.	11070:22, 26-29
rautavanteen paloja 8 kpl.	:19-21
helikulmainen rautarengas	:30
rautavarras (sanka?)	:31
rautanaula(?)	:24

Löytöjen vaiheilla maa oli heikosti noen sekaista. E-ruuduissa ei nokea enää havaittu. Esineet olivat 10-20 cm maanpinnasta. Poltetun luun siruja oli vain yksi ruutua kohti. Koko kaivausalueelta löytyi luita vain 55 gr. Kuonaksi palanutta savea oli 3 palaa.

Hautausalueella oli siis sekä miehen että naisen esineistöä, vähänlaisesti kumpiakin. Naiselle kuuluneita esineitä oli etupäässä kalliopolvekkeen eteläpuoliskossa. Rautavanteista voi 11070:12:n päätellä olevan 30 cm läpimittaisesta esineestä; 11070:21:ssä oli 6 palasta ohuempaa vannetta, jotka löydettyinä olivat n. 15 cm läpimittaisena kehänä. Pronssilevyn paloista ei voi hahmotella alkuperäisen esineen muotoa.

III kaivausalue rajoittuu edelliseen, mutta lähimpien löydösten välillä on kuitenkin 4 m:n aukko. Hautausalueen keskustana oli tässäkin avara kallionpoukama, jossa ennen kaivausta kasvoi pensaita. Huomattavan osan siitä oli työmies Seppäläinen penkonut (Ks. valok. 3). Runsaasti oli löytöjä kalliopoukaman edustallakin viljelystiehen rajoittuvassa tasaisessa nurmikkomaassa. Kaikkiaan löytöjä oli 12 m pituisella alueella.

Itäisimmät esineistä olivat tienvierusnurmikossa, joka vähän vietti kalliosta tielle päin raudussa B:I ja C:l-II:

pieni rautarengas	11070:38
tuluspii	:40
pronssispiraalia 3 kpl.	:42-43
rautakulkunen (tyyppi= 11070:4)	:48
pronssilevyn paloja 14 kpl.	:39, 44-47
saviastianpaloja 10 kpl. (samasta astiasta)	:49, 51, 54
hopeinen hevosenkenkäsolkki	:52
rautanaula	:53

Löydösten pääosa oli 1,5 m leveässä tien reunasta kalliota kohti kulkevassa nokialueessa, jossa pintaturpeen alla oli 10 cm paksultti jokseenkin tasaisesti nokeentunutta ja hiilensiruja sisältänyttä maata. Kalliopohja oli yleensä vain 20 - 40 cm maanpinnasta. Esineet olivat heti turpeen alla, sen alaosassakin, mm. hevosenkenkäsolkki oli turpeen juuressa kiinni ja heitettiin sen

mukana tielle, josta vasta löytyi. Poltettua luuta oli koko alueella 3 sirua.

Toinen löydösalue oli tien varrella idempänä noettoman ja löydöttömän alueen edellisestä erottamana ruuduissa D:II, E:II-III. Alueella oli tasainen koskematon nurmikko, jonka alta löytyivät:

pronssikulkunen	11070:5
pronssilevyn paloja 16 kpl.	:56, 69
pronssikierrettä, kolmea kokoa, 39 kpl.	:57, 61, 62, 64, 70
kierteistä pronssivarrasta 2 kpl.	:65, 71.
keramiikkaa 6 palaa	:59
muodottomaksi sulaneina pronssiesine, hopea- pisara ja lasihelmi(?)	
palanutta luuta D:II:sta 25 gr, E:III:sta 40 gr.	

Esineistä oli kulkunen kalliopinnalla 10 cm paksun turpeen alla, spiraalit 11072:62 olivat 5 cm syvällä. Nokea oli mustassa humusmaassa havaittavissa vain ruudussa E:III.

Kaivausalueen loputkin löydökset voi mainita kahtena ryhmänä. Suurten kiviä sulkemassa kalliopoukaman pohjukassa ei ollut esineitä, vaikka maa olikin nokista. Työmies Seppäläinen, joka sen oli penkonut, oli ilmoittanut, että B:III:ssa olivat olleet:

kilvenkupura	10874:1
viikate	:2

Ruuduista D:III-IV hänen penkomistuloksensa olivat:

kirves	10874:3
padan(?)korva	:4
kapeaa rautavannetta 4 kpl.	:5
keramiikkaa (samaa astiaa) 8 kpl.	:6
palanutta luuta	1 siru
kuonaa	1 pala

Kertoman mukaan löydökset olivat olleet suppealla alalla 20 cm syvällä kiven kolossa ja paikalla oli ollut runsaasti hii-
liä ja palomaata (?). Nokista maata todettiin nyt pengotun alu-
een ulkopuolellakin D:III:ssa n. 15 cm paksult. Siitä löytyi
spiraalin pala.

Yksinäisenä löytönä oli E:IV:ssa sirppi 11070:~~70~~⁷⁶

Se oli kalliokumpareen kupeessa noettoman turpeen sisässä.

Erillinen löydösalue oli kalliopoukaman ulkopuolella suoran kallioseinämän juurella F, G:V:ssä, jossa oli

rautainen sinkilä tai korva 11070:77

ruotokeihään kärki :80

pronssilevyn paloja 3 kpl.

palanutta luuta 2 sirua.

Sinkilä oli 15 cm maanpinnasta, humusmaassa, sen alla 30 cm syvässä oli nokimaata ja jokunen luun ja pronssilevyn pala. Kärki oli nokimaassa vaakasuorassa 20 cm syvällä.

Tälläkin kaivausalueella oli siis sekä naisen että miehen esineistöä. Löydökset olivat niin toisiinsa sekaantuneita, että eri hautouksia tuskin on erotettavissa. Tienvieruslöytöpaikat kyläkin eroavat toisistaan siinä, että vain toisessa on nokimaata ja pronssispiraaleita löytyi etupäässä vain toisesta, mikä tuskin kuitenkaan merkinnee eri hausta. D:III:ssa oli Seppäläinen kertonut tavanneensa palomaata. Nyt sitä ei enää ollut havaittavissa, mutta maa kylläkin oli hyvin nokista. Mahdollisesti sillä kohdalla oli ollut joskus pieni nuotio.

IV kaivausalueen löydöt tulivat 16 m lounaaseen edellisestä. Tällä kohdalla 11070:82-85.ei ollut kalliopolveketta, mutta kuitenkin vähäinen kallion painauma. Löytökohta oli koskematon kalliosta pois päin viettävää nurmikkoa, ja kaikki löydöt tulivat läheltä kalliota yhden kaivausrudun alueelta:

putkikeihäänkärki 11070:82

tylppä nuolenkärki :83

kaksoishelmi, lasia :84

keramiikkaa 2 palaa

Keihäänkärki oli 20 cm syvällä pystyssä, muut löydökset pintaturpeen alla. Maa oli vähän nokista, mutta luunsiruja ei ollut yhtään. 2 m kaivausalueesta itään oli kallionkyljessä korkealla eräässä kolossa vähän nokea.

V kaivausalueen lähimmät löydöt olivat 14 cm lounaaseen edellä mainituis-
10874:9-19 ta kallion kulman takana. Hautauspaikka oli avarassa kallion-
11070:86-88 poukamassa. Sen ulompi osa oli hiekkapohjaista, (ks. valok. 7)
ja nähtävästi ladon paikkaa tasoitettaessa alennettua, muu osa
kallioperäistä ja korkeampaa. Ylemmällä terassilla oli nurmik-
ko koskematon, mutta sen ja alavamman osan rajalta oli työ-
mies Seppäläinen onnistunut löytämään juuri hautausalueen, jonka
hän oli kokonaan tutkinut. Siitä oli löytynyt:

2 kpl. soikeaa kupurasolkea	10874:9-10
2 " ketjukkannattajaa	:13-14
2 " rautakulkusta	:17-18
patakoukku(?)	:16
rautataltta(?)	:19
rautakattilan kappale	:15
soljen paljin, rautaa	:11

Löydökset olivat olleet pienellä alalla B:III:ssa pohja-
kalliomuhkuran luona. Tutkittaessa möyheäksi pengottua hautaus-
kohtaa tavattiin siitä vain pala rautakuonaa ja muutama pala-
neen luun siru. Maa oli kohtalaisen nokipitoista.

Saman kalliomuhkuran juurelta sen toisesta päästä ruudusta
B:IV pienestä nokimaaläiskästä löytyi:

2 isohkoa rautakattilan palaa	11070:86
-------------------------------	----------

Vielä tavattiin kalliopoukaman pohjukan luota - toista
metriä korkealta - kallion kyljestä eräästä kolosta:

2 saviastian palaa	11070:88
--------------------	----------

Tälle kaivausalueelle on todennäköisesti suoritettu vain
yksi naisen hautaus ja esineistö on melko täydellinen. Kahdes-
ta eri kohdasta tavatut rautakattilan kappaleet näyttävät ole-
van samaa astiaa.

VI kaivausalue teikotettiin Latokallion lounaissivulle. Sen ja edellisen
11070:89-100. kaivausalueen löydösten väli oli 22m. Löytökohta oli 2,5 m
peltojen tasoa korkeammalla olevalla kallioterassilla toista
metriä korkean pystysuoran kalliuseinämän luona. Paikalla oli
kallion ja lepikon välissä kaistale kaltevaa nurmikkaa. A.

Seppäläinen on tätäkin kohtaa laajalti lapioinut, mutta ei ollut puuttanut löydöksiin. Osa niistä oli sitäpaitsi syvemmällä, kuin mitä hän oli maata kääntänyt. Ne olivat:

puukko ja veitsi	11070:89, 96
viskari	:90
vyösolki, rautaa	:91
soikea kupurasolki (sulanut)	:92
tylppä nuolenkärki	:94
iso nuolenkärki	:95
korvakeputki rintaketjusta	:99
poltettua luuta 35 gr sekä raudan ja sulaneen pronssin paloja	

ketjunkannattaja 11070:109

voi mahdollisesti olla tästä haudasta, kaulaketjun puoliskon osat olisivat silloin täydelliset. Sen oli ilman löytötietoja työnjohtaja Kemppainen antanut sairaalan silloiselle ylilääkärille.

Vaikkakin hautausalue oli kokonaan pengottu, voitiin todeta, että löydökset alkuaankin olivat olleet suppealla, n. $\frac{1}{2}$ m läpimittaisella alueella. Löytökohdalla, jota rajoitti lännessä maan pintaan ulottuva kapea pohjakallion harjanne ei ollut mainittavammin kiviä. Poltetun luun siruja oli löytökohdalla harvakseltaan, ja maa oli hyvin nokipitoista, olipa nokea liettynyt pesäkkeiksi 20 - 30 cm syvälle. Heikompana nokialuetta jatkui löytökohdan ulkopuolellakin lännessä.

Kaivauksesta saatiin sekä miehelle että naiselle kuuluvaa esineistöä: tosin naisen kalustoa vain kaulaketjun puolisko. Löydösalue oli niin pieni ja yhtenäinen, että on oletettava kaikki löydökset tuoduiksi paikalle samalla kertaa. Luultavasti tämä oli vain miehen hautauspaikka.

VII kaivausalue oli Latokallion itäsivulla. Paikka on sama, jota jo tri J. 11070:101-108. Ailio tutki 9.6.31 ja josta hän tarkastuskertomuksessa mainitsee: " Yhdellä kohdalla havaittiin tieleikkauksen reunassa hiiltä ja palaneita pieniä kiviä. Siinä avattiin nurmikkaa ja havaittiin pikkukivistä epäsäännöllisesti laskettua ja vähän

tuhkaa sisältävää latomusta, ikäänkuin kodanpohjaa, joka oli laajuudeltaan n. $1\frac{1}{2}$ x $3\frac{1}{2}$ m. Latomus, joka viettää tielle päin, muodosti nähtävästi yläosan, ehkä puolet alkuperäisestä kodanpohjasta. Se etsittiin kiviä nostelemalla, löytämättä esineitä, ja peitettiin uudestaan turpeella".

Latomus oli ilmeisesti säilynyt Ailion jättämässä kunnossa pientä Seppäläisen penkomusta lukuunottamatta. Kun se hajoitettiin ja tutkittiin, tuli löydöksiä:

rautalevyn pala 11070:103

keramiikkaa 5 kpl.

palanutta savea 5 sirua

poltettua luuta 15 sirua

kuonaa pala

Kiviä ladelmassa todettiin 1 - 2 kerrosta. Ne olivat lohko-pintaisia, yleisimmin lapsen pään kokoisia, mutta runsaasti oli myös lohkeilleita liuskareita (ks. valok. 7). Latomuksen vahvuus oli n. 15 cm, alaosa ohuempaa ja epämääräisempää. Kaikkialta se oli hyvin maan sekaista ja kivet eivät olleet suoraan kalliopinnalla, vaan niiden alla oli tuuman verran soraa. Nokea oli heikosti koko kivetyllä alueella, yläosassa vähän sen ulkopuolellakin. Kivien alla ollut hiekka ei yleensä ollut nokista, poikkeuksena oli B:2:n kalliokolon mustunut täytemaa.

Löydökset olivat keskittyneet pääasiassa B:2:een ja erityisesti mainitun kalliokolon vaiheille. Ruudussa A:2 oli ainoastaan kaksi luun sirua ja saviastian pala.

Kiviladelman laatu ei täysin selvinnyt tästäkään tutkimisesta. Olettamus, että ladelman olisi kodan pohja, voitaneen hylätä hautalöytöjen ilmaannuttua. Kaltevuutensakin takia ladelman tuntuisi sellaiseksi vähemmän sopivalta. Luultavimmin paikalla on ollut joko polttorovio tai polttohauta. Kivet tosin eivät olleet murenneita eivätkä muutenkaan tulella olleiden näköisiä, palomaata ei esiintynyt eikä nokeakaan ylen runsaasti. Ilmeisesti kuitenkin on, kuten jo Ailiokin mainitsee, kiveyksestä toinen puoli hävitetty tien teossa ja varsinaisen polttopaikan voisi olettaa olleen juuri siinä osassa. Löydösten puolesta ladelman kyllä sopisi

hyvin polttorovion reunapuoleksikin mutta mikään ei myöskään estä olettamasta, että kyseessä olisikin polttohautauspaikka. Varsinainen hautauskohta olisi todennäköisesti sijainnut B:2:n lähellä siinä olevaa kalliokoloa, mutta tieleikkauksessa hävitetyssä osassa. Kaivauksessa ei voitu todeta, olisiko kiviä alkuaan ollut enemmän päällekkäin, jolloin kyseessä olisi voinut olla hautaraunio. Säilynyt ladelma olisi siinä tapauksessa vain osa raunion pohjaa. Mikäli kiveys alkuaankin on ollut vain sen vahvuinen, kuin tutkimuksessa todettiin, sitä voisi pitää tyypillisenä polttokenntäkalmistoladelmana. Mielestäni tämä on todennäköisin selitys kiviladelmalle, huolimatta siitä, että kalmiston kaikki muut haudat ovat toisen laatuaisia.

Kalmiston ikä on esineistön perusteella määrättävissä suunnilleen Tuukkalan kalmiston aikaiseksi. Kilvenkupura (10874:1) tosin ajotetaan jo 1000-luvulle.

Kalmiston luonne eroaa muista toistaiseksi tunnetuista ristiretkiajan kalmistoista Savo-Karjalan alueella siinä, että se on kokonaan polttokalmisto, vieläpä se voitane monista erikoispiirteistään huolimatta luokitella n.s. polttokenntäkalmistoksi. Erikoista tässä oli, jos epävarmaa hautausaluetta VII ei oteta huomioon, että hautauspaikoille ei ollut tuotu hautauksen yhteydessä kiviä enempää kuin maatakaan löydösten suojaksi tai katteeksi. Löydösten maakate on kaikkialla selitettävissä luontaiseksi humusmaaksi, jonka muodostumista hautauspaikan tuhkapitoisuus ja luisukan kallioseinämän läheisyys on edistänyt. Hautausalueiden paikat olivat jossain määrin maastollisesti valikoidut, mutta hautaukset muuten suoritettavat silmänpistävästi huolimattomasti. Tosin muutamilla kaivausalueilla, lähinnä I, V ja VI, roviojätteet oli sijoitettu suppealle alueelle, mutta yleensä ne oli heitetty hajalle. Hautaustapaa tekee mieli todella kutsua heittämiseksi, sillä muuten on vaikea ymmärtää, miten esimerkiksi kaivausalueella II ja osaksi III esineitä on joutunut kaltevalle ja silloin paljaalle kalliopinnalle hautauksen keskustana olleen kalliopolvekkeen ulkopuolelle. Lisäksi kaivausalueen III ruutujen F-G:V löydökset näyttivät kallioseinämää pitkin löytymispaikalleen

solahaneita ja samalla kaivausalueella olivat raskaat rauta-
esineet: sirppi, viikate, kirves ja kilvenkupura erillään muis-
ta haudouksista keskellä kalliopolveketta.

Hautausten lukumäärää ei voida tarkkaan määrätä, vaikka haudaukset olivat-
kin suoritettut moniin erillisiin kohtiin ja kaivausalueidenkin
löydöt on edellä voitu jaotella eri ryhmiin. Useilla haudaus-
alueilla esineistö nimittäin on ilmeisesti vajaalukuinen ja hau-
dauksia on myös sekaantunut toisiinsa. Esineistön vähyys johtunee
osittain tehokkaasta poltosta, josta merkkinä ovat sulaneet me-
talliesineet ja luunsirujen pieni määrä, mutta ilmeisesti ei
kaikkea roviolla ollutta esineistöäkään ole koottu haudauspaikal-
le. Saviastian palat esimerkiksi, jotka kalmistossa pääasiassa
näyttävät olevan peräisin jo polttopaikalta, ovat aivan hajal-
laan ja vajaalukuiset. Tämän vuoksi lienee kaivausselostusten
perusteella saatava haudauksen lukumäärä, 4 miehen ja 4 nai-
sen haudaus maksimi ja ehkä liian suuri. Toisaalta on toden-
näköistä, että kalustoon tuotua esineistöä on hävinnyt joko
maanleikkauksessa, paitsi VII kaivausalueelta, mahdollisesti myös
III, IV ja V:stäkin tai muuten sen takia, että osa niistä
lienee alkuaan ollut näkyvissä maanpinnalla.

V. 1928 löytö on merkitty karttaan n:o 8 Ailion summittaisen karttaluon-
noksen mukaan. V. 1938 kerrottiin minulle löytöpaikan olleen
lähellä I kaivausaluetta. On hyvin mahdollista, että esineet
kuuluvat jompaankumpaan - todennäköisesti II - haudausalueista,
vaikka Ailion saamat löytötiedot eivät sellaiseen viittaakaan.
Kalustossahan tavattiin isoja rautaesineitä erillään muusta hauda-
kalustosta ja haudaukset ainakin paikottain ovat myös ulottuneet
viljelyksen reunaan asti.

Latokallion 24 x 24 laajaa tasaisehkoa lakea tutkittiin
myöskin, mutta ei havaittu mitään erikoista.

"Raudantekopaikka".

Latokalliosta 250 m luoteeseen Moision lammen rannalla har-
janteen kallioperäisellä kaakkoiskulmalla aivan sen juurella oli
puolenkymmentä metrin läpimittainen kivikasa (ks. valok. 8).

Kivet siinä olivat yleisimmin nyrkinkokoisia ja niitä oli 30 - 40 cm paksulti. Ladelma oli maansekainen ja vahvasti nokipitoinen. Pohjoispuoliskosta kertoi työmies Seppäläinen löytäneensä pari raudan palasta, ja kuonan paloja siitä vieläkin tavattiin. Raudantekopaikaksi kuonaa tässä oli liian vähän, mikäli sitä ei ole viety pois kuten kartanon karjasuojan luota, josta kerrottiin ajetun kaksi hevoskuormaa rautakuonaa tien täytemaaksi. Yleensäkin täällä kuten Kyyhkylän alueellakin oli kuonan paloja siellä täällä, niin että Latokallion kaivausalueiltakin tavatut kuonapalat voivat hyvinkin olla peräisin muualta kuin hautauspoltosta.

26. 6. 1945.

E. Sarasuo

Mikkeli, Moisio, Latokallio,
P. Sarasma 1939.

lev. n° 14005.

1. Latokallio, takana Moisio'n piirimielisai:
maala, valok. etelästä 14.7.

lev. n° 14006.

2. Latokallio valokuvattuna pohjoisesta.

Liitetyt P. Sarasman kair. keräyksiin 26.6.45.

Mikkeli, Moisis, Latokallio,
D. Sarasmo, 1939.

lev. n° 14007

lev. n° 14008

3. Latokallio kortista ja kaivausalueet I-III ja VII.

lev. n° 14009.

4. Kaivausalueen III pengotettu kohta, etelästä

11. 7.

Liittyy D. Sarasmon kair. kertomukseen 26. 6. 45.

Mikkeli, Moisis, Latokallio.
J. Parasma, 1939.

lev. n:o 14010

5. Kaivausalue I ennen kaivautta valok.
luoteesta 13.7. Löydösalueet merkitty (= ;).

lev. n:o 14011

6. Kaivausalue VI ennen kaivautta, valok.
kaakosta 15.7.

Liittyy J. Parasmaan kaiv. kertomukseen 26.6.-45.

Mikkeli, Moisio, Latokallio.
P. Sarasuo, 1939.

lev. n:o 14012

7. Kaivausalue VII, kiviladon profiili ka-
kosta. Mittatikku on 35 cm pitkä.

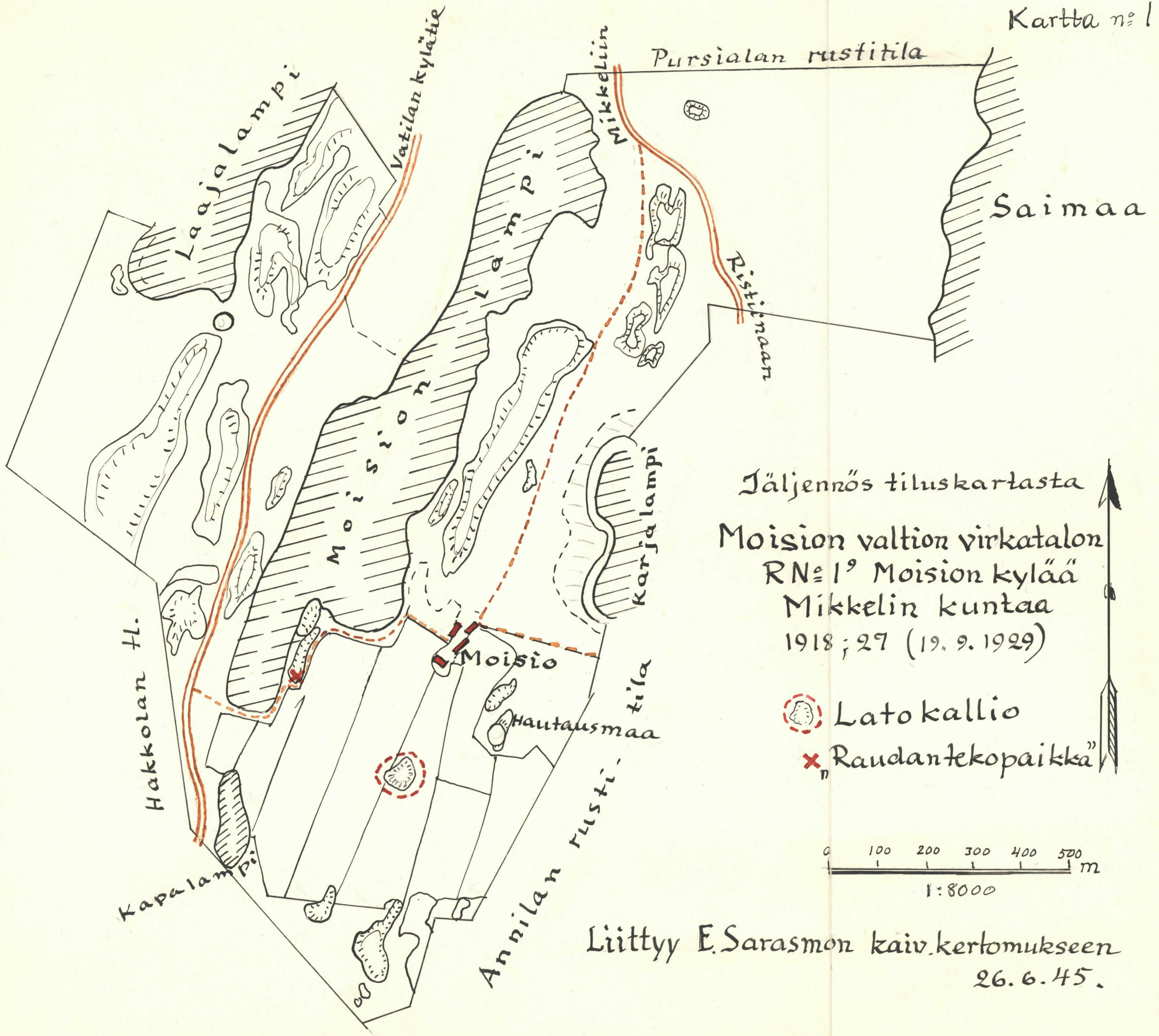

lev. n:o 14013.

8. „Raudantekopaikka” Moisiojärven
luona. Työmies A. Seppäläinen porkomassa,
Jämsä, kiviladosta 15.7.

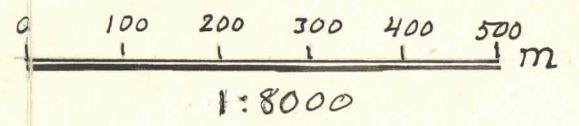
Liittyy P. Sarasuon kaiv. kertomukseen h. 6. 45.

Jäljennös tiluskartasta
 Moision valtion virkatalon
 RN^o 1° Moision kylää
 Mikkelin kuntaa
 1918; 27 (19. 9. 1929)

- Latokallio
- "Raudantekopaikka"

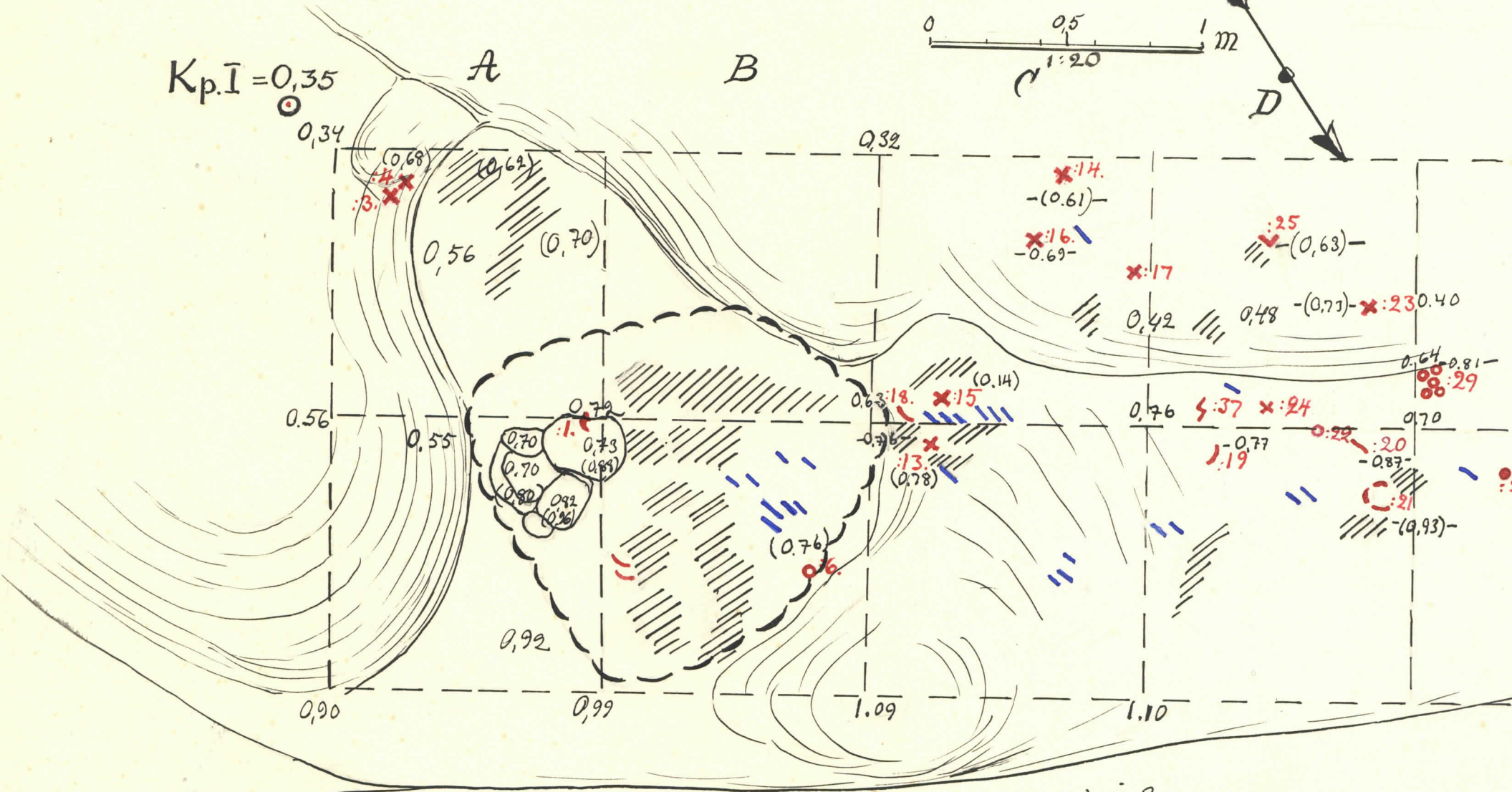
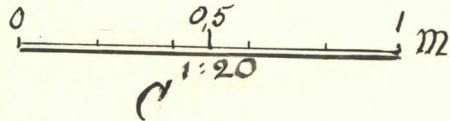

Liittyy E. Sarasmon kaiv.kertomukseen
 26. 6. 45.

$K_p \bar{I} = 0,35$

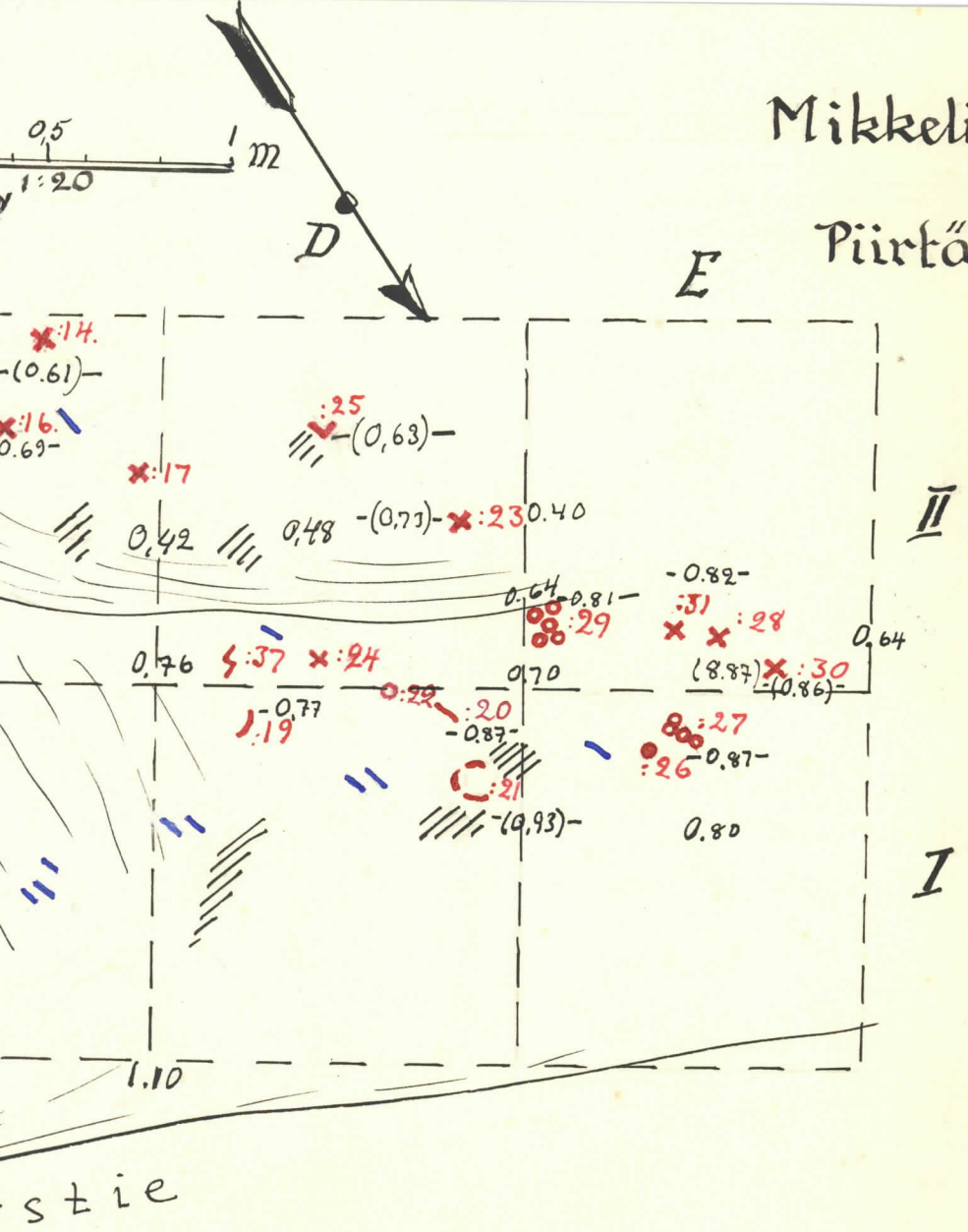
A

B

Viljelystie

Mikkeli, Moisio, Latokallio
 Kaivausalue II
 Piirtänyt Sirkka Ojala 11.7.39.

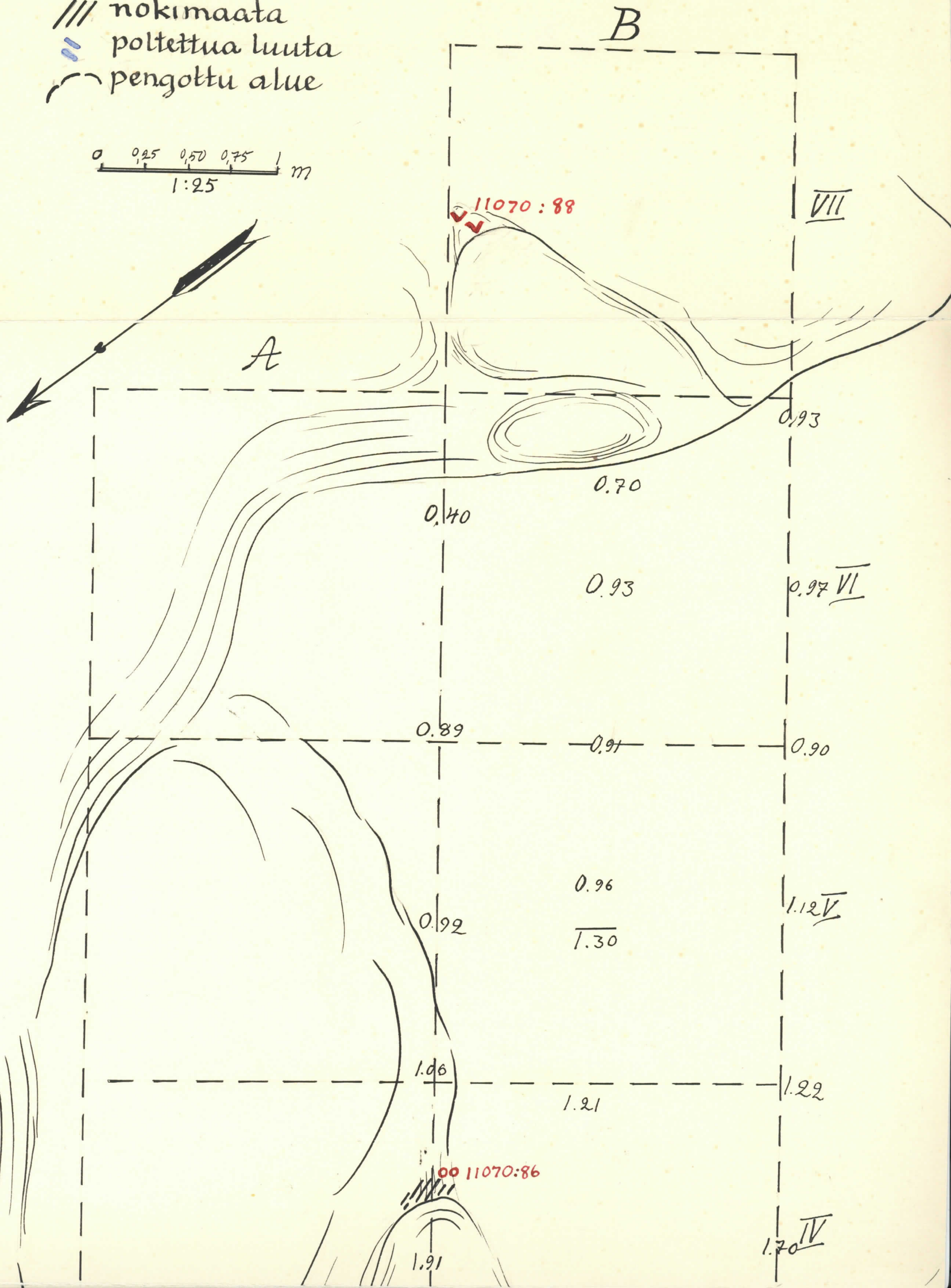
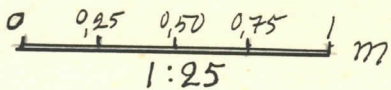

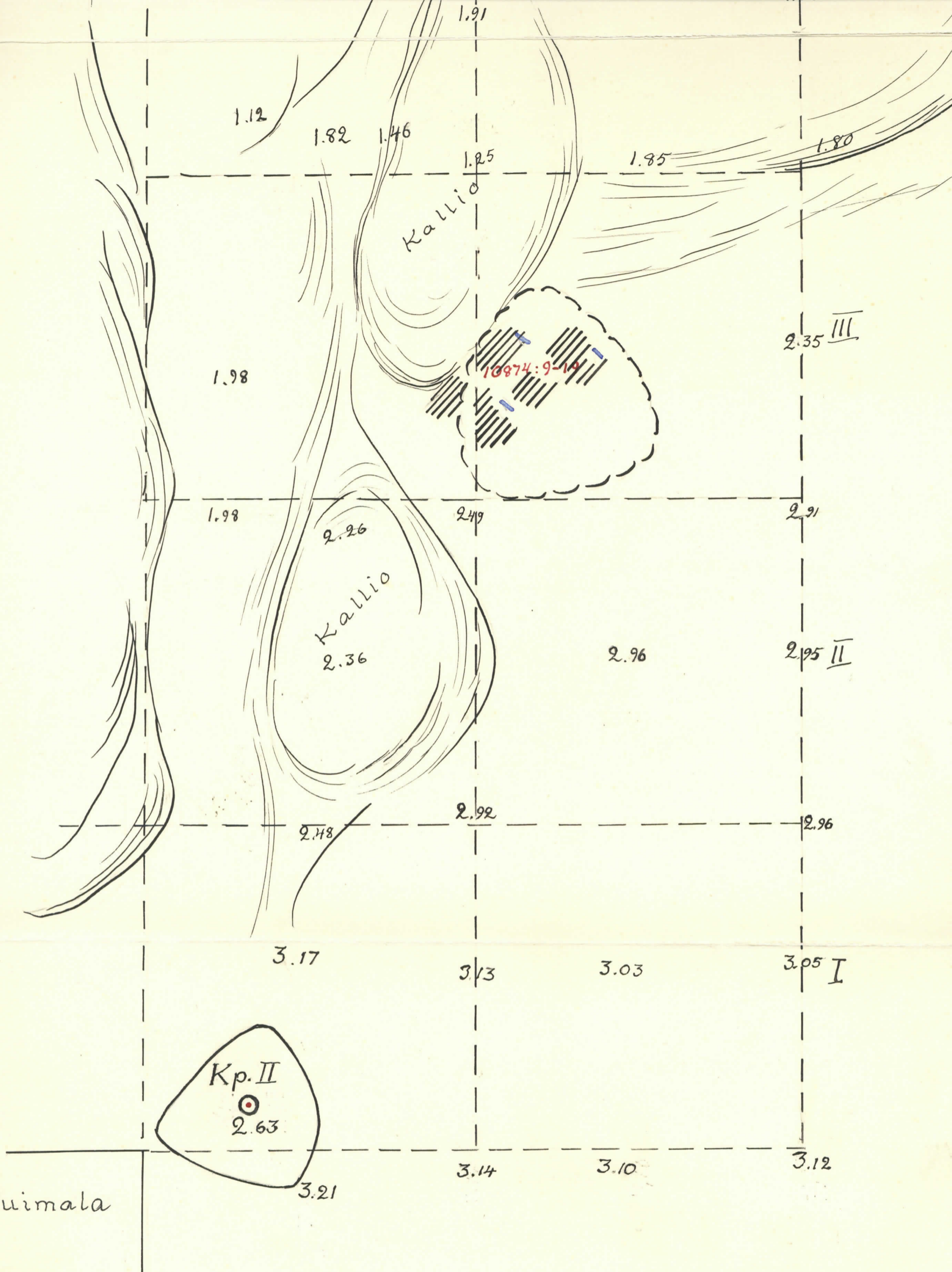
- o pr. levyn paloja
  - ∩ rautavanteen "
  - ∨ keramiikkaa
  - ⚡ kuonaa
  - x muita 11070 löytöjä
  - poltettua luuta
  - /// nokimaata
  - ⊂ pengottu alue
- 0,00 pinta vaakitus
 -0,00- esineen "
 (0,00) kultt. maan pohja

Mikkeli, Moisio, Latokallio.

Kaivausalue 5
Piirtänyt Sirkka Ojala, 14.7.-39.

- ▼ keramiikkaa
- /// nokimaata
- || poltettua luuta
- pengottu alue

Kp. II:n kork = 1.63, joten vaakitusluvut numeroarvollaan = 1.00 suuremmat kuin kaiv.kartoissa n° 2-4 ja 7-8.

Liittyy E. Sarasmon kaivauskertomukseen 26, 6:45.

15.7.39

$K_p = 0,35$

o rautaa

x poltt. luunsiru

/ " " siruja

/ nokimaata

Δ poltt. savea

□ kuonaa

v keramiikkaa

∩ pengottu alue

Liittyy E. Sarasmon kaiv.kertomukseen 26.6.45.